

ИСЛАМИСТИЧКЕ ТЕРОРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ НА БАЛКАНУ И ЊИХОВО ФИНАНСИРАЊЕ

Давор М. Милошевић
Војска Србије, КоВ

Сви релевантни чиниоци светске међународне заједнице се слажу да је тероризам велика опасност савременог доба и настоје да изнађу најефикаснији начин да се предупреди опстанак и развој ове појаве и њено преливање у будућност. Разлози за претпоставку нарастања сукоба су нађени у чињеници да свака претња има свој настанак и корене, као и време, простор, предуслове и циљ којем тежи као коначним задовољењем и уравнотежењем. По Хантингтону сви будући сукоби ће се водити на територијама где постоји нестабилност и разлика у културама и религији, односно начину живљења и размишљања, вредносним оријентирима и симболима. Најбољи пример за то јесте Балкан: распад СФРЈ, транзиција са јединствене комунистичке идеологије на различите и супротстављене три велике светске религије. Експлоатисањем примарних енергетских ресурса (нафта, гас, угаљ, и др.), који су неопходни за одржавање наших животних потреба и умањење водених потенцијала, који су елементарни за живот, а затим и исцрпљивање обрадивог земљишта, чини незаобилазним будуће сукобе у којима ће се ићи до крајњих граница. Измештање државе из оквира јединог међународног субјекта безбедности и отварање простора за формирање приватних армија ради заштите интереса појединаца, корпорација па и држава и савеза, довело је до формирања „лика у огледалу“, односно противтеже у виду терористичких организација, које се финансирају из државних трезора чије интересе заступају, а никоме, попут приватних армија, пред законом не одговарају. Када се има у виду да су финансијери терористичких организација богати, а њихови интереси глобални, може се закључити да борба против њих неће бити ни кратка, ни лака јер модерни тероризам се користи најсавременијим достигнућима технике и технологије и поседује развијен цео логистички систем и све друго неопходно за дуготрајну и исцрпну борбу и опстанак. Осим тога, није више у питању усамљени и изоловани терористички покрет; тероризам, као један вид насиља, данас је веома распрострањен, јаког интензитета, лако прилагодљив и његови носиоци су и појединци и организације па се као такав проширио на готово читав свет.

Кључне речи: *тероризам, џихад, Балкан, организације, финансирање*

Тероризам је тема која је све заступљенија од краја 20. века и почетком 21. века зато што са собом носи велики број жртава, велика материјална разарања и ширење страха по целом свету. Заступљеност и дијалог о тероризму је све интензивнији после напада Ал Каиде на Њујорк и Вашингтон и због тога постаје главна политичка тема, а након стварања тзв. „Исламске државе“ постаје и главни међународни безбедносни проблем, а тиме и актуелан феномен за истраживање.

Циљ терориста у извршавању њиховог терористичког акта јесте ширења страха, да се изгуби осећај сигурности где год се налазимо, јер са својом спектакуларношћу, која је карактерише у нападима, одају особине да су спремни на све и да у било ком тренутку дају свој живот зарад вишег циља, који може бити политички, религиозни или финансијски. А данас је то највише присутно међу исламским фундаменталистима који су распрострањени по целом свету, који шире претње, своју спектакуларност показују у својим самоубилачким нападима, и наводе да су спремни „све да ураде за своју веру“.

Добро развијену мрежу постижу уз велику финансијску подршку богатих појединаца муслимана, организованог криминала и великог броја „хуманитарних“ организација, које се налазе у многим деловима САД, Европе, Азије и у многим владама исламских земаља.

Ал Каида и њена „наследница“ ИСИС, која је данас у свету најпознатија, није прва међународна терористичка организација. Поред њих постоји и велики број других које потичу из имућних слојева и породица и финансирање долази из таквих породица из света ислама. Пре свих од породице Бин Сауд, који су владари Саудијске Арабије. Али све учесталија је појава и да сиромашније становништво, које је бројније, представља најбољу подлогу за стварање фундаментализма и екстремизма.¹

Данас велику популаризацију тероризма доносе и медији, јер савремени тероризма данас без њих не би ни постојао, односно не би имао никакав резултат ван граница регије у којој се одвијају терористички напади.

Утицаји исламистичких организација нису заобишли ни простор Југоисточне Европе, односно Западног Балкана. Бивша СФРЈ је била организована вишедеценијски као атеистичка комунистичка земља, која је имала шест република, са различитим религијама, обичајима и културама, али истог етничког порекла. Када је дошло до распада те разлике су биле екстремно изражене, и за многе не прихватљиве. Највеће не прихватање је долазило од стране исламских фундаменталиста који су све, који нису били муслимани, називали – „неверницима“, и на тај начин су ширили мржњу због различитих религија, што се највише осетило у Босни и Херцеговини, почетком деведесетих година 20. века и избијања грађанског рата. За утицај ислама на Балкану подршка је долазила од стране финансијера првенствено из Саудијске Арабије и Ирана, који су помагали у финансирању тероризма, и ширењу ислама не само у Босни, него и у свим местима где живе муслимани, чак иако су мањина. Циљ је био да се заузме што већи део територија где живе и хришћани, које они сматрају за велике невернике.

¹ Симеуновић, Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 80.

Циљ терориста је да се изврши дестабилизација држава, како на Западном Балкану тако и на глобалном нивоу. Однос према становништву је двострук. Благих су према оном делу који је уз њих, помажу им, школују, пружају новчану помоћ породицама, а ако су против њих имају за циљ да ремете извесност свакодневног живота, муче и убијају.

Утицај радикалног ислама на Западном Балкану је све већи, уз присуство високог степена корупције и организованог криминала, неразвијене економије и продужене транзиције која за собом оставља све већи број сиромашног становништва. Уз помоћ „хуманитарних“ организација исламских терориста, успоставља се све већи број терористичких ћелија и широм простора Западног Балкана изградња џамија, кампова за обуку „муџахедина“,² где борави велики број инструктора из арапских, али и Западних,³ земаља који врше обуку првенствено верске природе, али и обуку везану за руковање оружјем и извођење тактичких војних борбених операција. Многи кампови се опремају великом количином оружја и друге војне опреме, уз финансијску помоћ земаља које су у блиској вези, некада са Ал Каидом, а данас са ИСИС.

Појам ислама као идеологије

Ислам као идеологија подразумева да није само вера без политичког система. Има тенденцију да буде што јачи и бројнији и да има што већи глобални утицај. Велика је веза данас између државе и религије и вере и политике на различитим нивоима. Кроз историју можемо видети да је Мухамед био први стваралац исламске државе, која је функционисала од самог почетка само за муслимане и била је састављена само од муслимана.

Постоји велика културно политичка разлика између муслимана и, на пример хришћана, јер код муслимана поред религије која је систем веровања она на тај начин успоставља и политички систем, и да се уз помоћ ислама регулишу сви аспекти живота једног муслимана. Живот и рад муслимана не може се замислити у земљи где се не поштује изворни ислам, и из тог разлога постоји тешко прилагођавање модерним токовима који се намећу, зато што се то сматра као одступање од изворног ислама и отпадништво.

„Ислам је данас у фокусу истраживања насиља зато што је једина „велика“ религија која је савремено активна у подстицању на насиље, и у оквиру тога и на тероризам“.⁴ Данас се за ислам везује да је он као религија и основа савременог исламистичког тероризма, али он као религија само помаже да се лакше дође до остваривања задатих циљева. Интерпретација ислама као религије за подржавање насиља лако мобилише нове, младе и недовољно образоване вернике и самим тим велики број становништва чини њихове следбенике. Ислам по многим значајним свечани улазак у људску свест и сам однос према Богу. Религија уједињује народ који је све више незадовољан и који тежи да се обнови изворни ислам. Намена њихових организација јесте окренута Алаху и он је њихов наводни циљ. Све шта раде окренуто је ка смрти и самим тим је на путу ка Алаху и он представља за њих, у овом случају, лажну наду.

² Светих Алахових ратника.

³ Пре свега из САД.

⁴ Симеуновић Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 196.

Шездесетих година 20. века, након пораза од Израела, у арапском свету и муслиманском се јавило буђење изворног ислама и јачање религије. Ту су остале „активне различите секте и политизиране исламске групације које увек имају своју, бар донекле, „аутентичну“ визију Курана“.⁵

Ислам на Балкану

Вишевековна владавина Турака на Балкану оставила је дубоке и широко распрострањене своје корене. Отоманско царство је за собом оставило историју која је трајала пет векова и многи хришћани су преобращени у ислам. Турци су још у прошлости веровали и борили се са једним циљем а то је да свет постане муслимански, и тада су постојале две области „Кућа ислама (*дар ал-Ислам*) у којој је истинита вера пустила корене, и остатак света, Кућа рата (*дар ал-Харб*)“⁶ Противници су били хришћани и Јевреји и за тадашње Отоманско царство они су били грађани другог реда, што се и данас може уочити као врло приметно. Највећи корени ислама пуштени су у Босни и Херцеговини, где је после 1389. године и Косовског боја, ослабљена српска војска губила своје територије и пружала све мањи отпор, док су турски напади и освајања били све учесталији и јачи.

Турцима је најважнији циљ поред ширења своје империје био да што већи број становника преобрати у ислам, што је на подручју Херцеговине и успела, где је у 19. веку, у том делу Балкану, било више од трећине становништва преобращено у ислам, многи су били приморани због опстанка а многи су прелазили добровољно јер су на тај начин стицали бољи положај у друштву и економске олакшице. Кроз историју можемо видети да ко није хтео да прихвати нову веру, губио је сва своја права и имао велика ограничења која су по многим питањима била и увредљива.

Припадници другог реда су имали назив који их је пратио кроз историју а то је „зиммије“⁷ тај статус, који је био присутан вековима, изазивао је мржњу и велико незадовољство међу немуслиманима. То је било разлог зашто је велики до становништва у Босни и Херцеговини прихватио ислам јер на тај начин би се ослободили свих ограничења и понижења које су биле наметнуте за „зиммије“. Разлика се правила у народу на основу вероисповести, што ће оставити велике последице на Балкану у новијој историји.

Двадесети век је обележен великим ратовима на Балкану, али и у свету. У њему су се одиграла два Балканска рата и два Светска рата. Ослобођење од Турака довело је до писања нових историјских страница, у којима можемо видети да су турски корени на Балкану остали дубоки. Ислам је сада имао своје дубоке и разгранате корене, муслимани који су вековима имали повлашћени статус, почели су да га губе. Мржња која је постојала вековима међу хришћанима и „новим“ муслиманима постајала је све већа.

⁵ Исто, стр. 197.

⁶ Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 18.

⁷ Неверник који се покурава муслиманској власти, прихвата муслиманску заштиту и плаћа главарину муслиманској власти. Видети: Исто, стр. 18.

У Босни и Херцеговини, Аустро-Угарска власт је и даље давала повластице муслиманском становништву, све је било подређено њиховим жељама и обичајима, нису постојали покушаји да се преобрате у хришћанство. Подизали су велики број школа које су биле намењене образовању муслиманског становништва. Подигнут је и велики број џамија и верских школа за оне који су били окренути свештенству. Образовање је почело да се шири, што је довело и до тога да национализам јача.

После Првог светског рата, у Босни су муслимани изгубили сваки утицај јер више нису имали никога као своју залеђину, и у овом делу Балкана приметно је међуетничко насиље и мржња која ће касније постајати све очигледнија и присутнија. Дошло је до велике освете Срба над муслиманским становништвом којој после рата кроз историју није придаван велики значај, али чије ће се последице касније осетити.

У периоду између два Светска рата постојала су многа прилагођавања и модернизација, тзв. „секуларизација“⁸ међу муслиманима. Све присутније је било да мушкарци не носе фес, а жене фереџу. Али се могло и тада запазити постојање радикалних муслимана, који се нису слагали са новинама које су наступиле. Многи млади босански студенти, муслимани, одлазили су и своје образовање стицали на теолошким факултетима, и то најчешће у „Каиро на Ал Азхару, водећи исламски универзитет“.⁹

Други светски рат је донео и нови грађански рат и продубљивање мржње која је постојала на Западном Балкану. Муслиманско становништво је желело своју аутономију, тако да је увек прибегавало оној страни која у томе може да их подржи, а то су најчешће били окупатори, Усташе на почетку а касније и немачки фашисти, односно нацисти. Ипак, на крају рата велики број муслимана нашао се на стани победника, али „са собом су носили милитантну идеологију непријатељску према свакој религији.“¹⁰

Кроз историју можемо уочити да је преобраћање у ислам било присутно и међу албанским становништвом, који се исто покораво Турској власти ради повлашћења које су имали. Главни непријатељи тада су им били Срби и Црногорци и вршили су велико насиље над њима удружени са Турцима.

Након пораза Турака и завршетка Балканских ратова, међу албанским становништвом постојала је и даље велика мржња према не албанском становништву, а највише према Србима.

Исламистичке организације

Блиски Исток данас је место где је дошло до обнове исламистичких организација. Једна од главних претеча организација јесу Муслиманска браћа која је настала у Египту још 1928. године. У свом програму имају велики број исламских реформи, одржавају мреже добровољних и социјалних организација и најјачи

⁸ Одвајање религијског од државног елемента ислама.

⁹ Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 27.

¹⁰ Исто, стр. 32.

утицај имају међу сиромашним становништвом. Оснивач Муслиманске браће је био Хасан ал Бана, који је после завршених студија почео да шири своје идеје како би се супротставио Западу и свим „неверницима“, Његове идеје су биле радикалне али су имале широки утицај, све већи број египатског становништва је пружао подршку; од војске, преко система образовања и многих других институција. „Муслиманска браћа су 1946. године тврдила да имају пет стотина хиљада активних чланова и још пет стотина хиљада симпатизера у пет хиљада огранака широм Египта.“¹¹

После њих јавио се велики број организација, неке су постале и светски познате, „попут Џихада, који је дуго одолевао репресији и стекао светску репутацију. А ту су и Такфир ва Хиџра (анатема и сеоба), Партија исламског ослобођења, Џунуд Аллах (божји војници), Дава.“¹² Многе наведене организације су отишле у историју, али Џихад је данас „постао синоним за свети рат, иако он у исламу има далеко сложеније значење.“¹³

Велики је број муслимана који је насељен у Европи, у великим градовима, а где чине мањину, што се многим муслиманским екстремистима не допада, јер никада неће бити већина и на тај начин испољити шири друштвени утицај. Тако да се данас може видети да су почели да насељавају и мање европске градове, јер ту могу „својом бројношћу и агресивношћу да стављају мале мирне средине буквално под своју контролу.“¹⁴ У Европи и САД данас имамо заступљен домаћи тероризам („*homegrown terrorism*“)¹⁵ који има формиране групе са малим бројем чланова радикалних исламиста, који шире своју мржњу према неверницима, хришћанима и јеврејима, а најчешће је то у градовима где су се доселили у Европи и САД. Припадници ове групе терориста се у градовима где живе окупљају на мањим местима где неће привући велику пажњу, као што су станови или организовани излети у мањим групама, комуницирају преко интернета и снимака. У својој борби они теже да исправе неправду која је задесила све муслимане.

Алкаидизам велики утицај добија после 11. Септембра 2001. године, и шири се према Азији, Европи и Африци. Као исламистичка идеологија, исказује се у различитим облицима који су екстремни, и на тај начин инспиришу своје припаднике да се више повезују. Припадници терористичких организација обуке су имали у логорима у различитим крајевима, где су касније обучени припадници група ширили и стварали нове покрете. Познанства која су склопљена на почетку обука највише су помогла у даљем и јединственом ширењу.

„Формула алкаидизма је – борба свим средствима до коначног истребљења свих непријатеља ислама, ту спадају Јевреји, хришћани и лоши муслимани – издајници.“¹⁶

¹¹ Исто, стр. 27.

¹² Симеуновић, Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 197.

¹³ Исто, стр. 198.

¹⁴ Исто, стр. 219.

¹⁵ Самоникли исламистички тероризам, видети: Симеуновић, Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 220.

¹⁶ Симеуновић, Д.: *Тероризам - општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 209.

Спонзори исламистичког тероризма

Рат је једна од сложенијих, друштвених, историјских појава. Самим тим, рат подлеже општим карактеристикама и законитостима које одликују друштвене појаве. Друштвена појава је, као општа категорија, присутна од настанка људског рода, јер је везана за понашање и деловање људи, као телесних али и свесних бића. Упоредо са променама у природи, развојем науке и технологије и, свеукупно, развојем људске свести, развијала су се и богатила схватања и тумачења друштвених појава, као специфичног односа и деловања људи који узрокују одређена стања. Тиме, посматрано из угла различитих периода друштвеног развоја, показало се да су разматрања, тумачења и схватања о рату била врло различита и често супротна.

Што се тиче разматрања рата у оквирима односа друштвених и природних појава, и даље су присутна оспоравања научних резултата који се тичу друштвених појава и њихових особености у односу на природне појаве. Поготово у оном делу који се тиче постојања и деловања научних законитости у друштвеним појавама, могућности њихових откривања, дефинисања, начина испољавања и, поготово, поузданости њихових предвиђања. Друштвене појаве имају одређене сличности са природним појавама, што се пре свега односи на чињеницу да и једне и друге подлежу деловању, додуше, специфичних законитости. Међутим, оне се умногоме и разликују, јер се односе на појаве које имају другачију структуру, чиниоце, односе и њихове носиоце.¹⁷

За разлику од природних појава, за које важи временска и просторна непроменљивост законитости које их суштински одређују, друштвене појаве су подложне променљивим утицајима друштвене средине у којима се јављају и егзистирају. Историјски посматрано, утицај појединих фактора се временом мења, неки фактори нестају док се други нови појављују. На пример, одређене друштвене појаве, као и сам рат, нису више исте након утицаја процеса глобализације, посебно услед утицаја техничко-технолошког развоја који је превасходно допринео развоју средстава за вођење рата. Последишно томе, дошло је и до промена у начину вођења рата, односно до појаве нових концепата ратовања.

Такође, опет за разлику од природних појава, перцепција истих друштвених појава, у истом друштвено-историјском тренутку, чак и у истом друштвеном миљеу, није увек идентична. Чињеница је да о разумевању истих друштвених појава готово никада не постоји општа друштвена сагласност. Различита перцепција је условљена субјективизмом посматрача, односно њиховим вредностима, интересима, мотивима, образовањем, искуством, статусом, професионалном и стручном припадношћу. Тако, перцепција рата од стране политиколога није иста као и перцепција од стране војних теоретичара или психолога, социолога, историчара, новинара итд. Са позиција професионалне и стручне оријентације теоретичари из различитих друштвених области су фокусирани и на различите аспекте рата.

На пример, Спонзорство тероризма је данас најпопуларнији вид финансирања тероризма. Један од главних финансијера јесу Саудијска Арабија и Иран, и највише је заступљен са две терористичке организације а то су Хезболах и Хамас. „Иран троши

¹⁷ Слободан Б. Микић, *О рату*, Друго издање, Прометеј, Нови Сад, 2006, стр. 16

неколико стотина милиона УС долара за подршку екстремним исламистичким снагама у свету, у првом реду оним које су спремне да се боре и оружјем за своје циљеве. Има година када је на Хезболах Иран трошио око 100 милиона долара.¹⁸ Али се не може рећи и да је једина јер финансијски извори долазе и са других страна.¹⁹

Држава је један од водећих спонзора данашњице, али ту су и спонзори појединци. Један од најпознатијих финансијера је био Осама бин Ладен који потиче из богате саудијске породице, факултетски образован, који је у почетку радио у породичном предузећу и ту је имао добре контакте који су касније били од великог значаја за саму организацију. „Врло је вероватно да су вехабиистичка учења утицала на верске и политичке идеје самог лидера Осаму бин Ладена.“²⁰ У почетку из својих приватних извора Осама бин Ладен је финансирао арапске муџахедине – свете ратнике, који су се спремали за рат у Авганистану. Плаћао је њихове обуке, пут и помагао њихове породице. Заједно је са обученим ратницима ишао у рат против Совјета, јер је био огорчен на њихово опхођење према Авганистанцима, кроз тај рат увидео је прави пут ка Алаху. Био је један од водећих хероја у рату. Након победе Авганистана над Совјетским Савезом, број обучених ратника је био све већи, број база за њихове обуке се ширио јер су победу гледали као пут на коме је све могуће уз помоћ јаким верским убеђења, јер је ислам био изнад свих интереса који су постојали.

Поред почетних личних донација Осама бин Ладена, после тога су се прикључиле имућне породице из Саудијске Арабије са својим донацијама. Ту је била и подршка која је пристизала из САД, због својих политичких интереса и циљева, али ипак после непуне две деценије за ту помоћ САД је платила велику цену.

Настала је најмоћнија и најпознатија терористичка организација Ал-Каида – „База (Кућа)“ чији је ментор био Осама бин Ладен. Њена претеча био је МАК чија је основна функција била „ширење пропаганде, скупљање средстава, регрутовање добровољаца преко центара који су створени широм света (у 32 земље) њихов тренинг, финансирање џихада у Авганистану“.²¹

Њен оснивач био је Абдулах Азам, који је уз помоћ Осаме бин Ладена видео остварење свог циља, а то је да се супростави страним силама које су до тада колонијално владале и које је сматрао неверницима. Бин Ладен је касније, када је преузео вођство у организацији, тежио да џихад великом брзином прошири на цео свет, уз велику дисциплину, централизацију и уз велику тајност.

После рата Осама бин Ладен се вратио у Саудијску Арабију где је наставио са својим приватним послом и у својој грађевинској фирми запослио одређени број муџахедина, који су се са њим вратили из Авганистана. Пословање је било успешно тако да је бин Ладен повећавао своје богатство, и почео је самостално да делује над терористичком мрежом у којој је имао велику подршку од стране својих ратника. Са финанси-

¹⁸ Исто, стр. 205.

¹⁹ Јасно је да је од оснивања прве организације Муслиманска браћа, па до отелотворења главне идеје муслиманске државе по шеријату у виду творевине – ИСИЛ (Даесх) за финансирање тероризма у свету утршено преко стотину милијарди долара, али је занимљив и застрашујући податак да је до сада једна особа осуђена пред судом за ратне злочине по оптужби финансирања тероризма Салим Хамдан, возач Осаме Бин Ладена, који га је возио по Авганистану за 200 долара месечно.

²⁰ Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Легенда, Београд, 2007, стр. 144.

²¹ Симеуновић Д.: *Тероризам - општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 213.

јама са којима је он располагао могао је самостално да делује што је и чинио, није му била потребна подршка државе. Број кампова за обуку које је финансирао бин Ладен је био све већи, уз многе хуманитарне организације које су временом биле савршени паравани за праве изворе и намере. Нека од места су Јемен, Чеченија, Сомалија, Филипини, базе на Балкану: у Босни и Херцеговини, на Косову и Метохији и у Албанији.

Војска је јачала и у опреми и обучености, а била је и бројнија, јер је мрежа била разграната. Његове идеје су почеле да се чују у различитим деловима света. Средином деведесетих година Осам бин Ладен је донео одлуку да крене у рат против САД. Донео је две битне верске одлуке: „Прво, чврсто је опредељен да треба да прошири исламско царство уз помоћ транснационалне групе. Друго, он користи ислам позивајући на верско насиље.“²² Терористички напад који се десио 11.09.2001. године биће упамћен и по прекиду пријатељских односа Запада и Саудијске Арабије, јер је откривено да је Саудијска Арабија учествовала у нападу дајући финансијску подршку терористима.

Многи критичари саудијског режима истичу да је управо политика коју је ова држава водила створила повољну климу за неке од терористичких напада које су извели радикални исламисти. Саудијске власти финансирале су исламистичке групе путем различитих добровољних прилога, новац је углавном завршавао у фондацијама које су повезане са Осамом бин Ладеном и мрежама Ал Каиде.

У државама где не функционишу добро политички системи честа је појава да водећу улогу преузимају новац и оружје који припадају криминалном „подземљу“. Велике количине новца се стичу трговином дроге, најчешће кокаина, и оружја. Велике количине новчаних средстава су пронађене код припадника Ал Каиде, која има мреже по целом свету, а центар производње дроге јесте Авганистан. Може се видети да су често повезани држава и криминал, и заједно доносе одлуке у кратком временском периоду, али сарадња се одвија у тајности, а у јавности наступају тако да се придржавају свих процедура и закона и са гласачима и са страним партнерима како не би привукли сумњу у своје послове.

Сумњива сарадња између државних званичника и криминалаца смањује поверење јавности у политички систем, али она ипак није главни проблем у вези са државним организованим криминалом. Често имамо примере да држава спонзорише криминал, најчешће је то случај са земљама у транзицији, почиње пријатељством и преговорима са криминалцима, али онда иде много даље и у њему се на крају држава појављује као главни починилац кривичних дела финансирања тероризма. Да би држава могла бити главни починилац оваквих дела, она мора имати обухватну контролу над већим делом друштва, стабилну већину у парламенту, добре међународне односе и подршку, и лојалан репресивни апарат. Проблеми који настају криминализацијом државе углавном се појављују у срединама које одликује слабост институција и криза морала која најчешће и прати слабе институције. Саудијска Арабија је у последњих 25 година потрошила близу стотину милијарди долара на пропагирање вехабизма у свету. Од тог новца изграђено је више од 1700 џамија, 230 исламских центара, 220 исламских универзитета и више од 2.000 школа у неисламским земљама“²³

²² Вајт, Р. Џ.: *Тероризам*, Алехандрија Прес, Београд, 2004, стр. 200.

²³ Исто, стр. 152

Код Саудијаца главна религија, али и идеологија, јесте вехабизам. Вехабизам или селефизам је конзервативни покрет у исламу који се утемељио крајем 17. и почетком 18. века. Његов духовни изворник је Мухамед 'Абдулвахаб, тзв. реформатор ислама, пореклом из Саудијске Арабије. Веровања у вехабизму су врло строга, што опет није много страно исламу, јер он се и заснива на изворним идејама ислама које се опет разликују од других огранака као што су шиизам, суфизам и сунизам. „Вехабистички утицај у свету се шири и јача, и снажно је продро у многе исламске земље. Посебно су активни међу муслиманским мањинама и у оним земљама које нису исламске.“²⁴

Вехабизам нема своју литературу, али велику пажњу придаје позиву, тако да утиче на човека као појединца и муслимана као заједницу и шири истинску веру свуда по свету. Многи следбеници вехабизма имају насилан или џихадски позив. Представници вехабизма су незадовољни пре свега према муслиманима који прихватају „погрешну верзију ислама“. Тако да њене присталице помажу са својим великим богатством које највише долази од нафте, да се вехабизам позиционира као велика снага у исламу која ће се ширити по свету. Сматра се да су поједини поклоњеници вехабизма, са својим вехабијским идеолошким уверењима, подупрели терористичке нападе у САД и Европи. Опомена је долазила и од брзог ширења информација о вехабизму, изградње џамија и верских школа у државама у којима живе муслимани, и у којима иако су мањина утицај је постајао велики.

Вехабизам се ширио и јачао уз помоћ велике количине новца која је пристизала из Саудијске Арабије. Принцип је да ко крене за тим новим учењем добија новчану награду, која у нашој земљи износи од 100 до 500 евра и обично упориште лако проналази међу сиромашнијим слојем становништва, које прихвата правила која преписују вехабити, од тога да жене носе фереџе, мушкарци да пуштају браде, брију главе носе краће панталоне које су широке. Последњих година њихов утицај може се осетити и у Србији, поред Рашке области („Санџака“) и Новог Пазара као центра активности, њихове центре имамо сада и по Београду, Земуну, Батајници и многим другим приградским насељима у околини главног града Србије.

Неки од ставова вехабија према неверницима могли су се чути у многим џамијама. „По нашој доктрини, ако прихватате било какву веру која није ислам, као што је јудаизам или хришћанство, које нису прихватљиве, постајете неверник. Ако се не покајете постајете отпадник, и треба вас убити“.²⁵

Терористичке организације на Балкану

На Балкану постоји велика подршка терористичких група које долазе из Босне и Херцеговине, Косова и Метохије, Албаније, Македоније, Црне Горе, Бугарске. Свуда постоје њихове базе које представљају огранке Ал Каиде. „Балкански Муслимани су подељени на 4 етничко-језичке групације словенску, албанску, турску и ромску.“²⁶

²⁴ Исто, стр. 150.

²⁵ Трифуновић, Д., Стојаковић Г., Врачар М.: *Тероризам и вехабизам*, Филипа Вишњића, Београд, 2011, стр. 132.

²⁶ Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 162.

Током Другог светског рата постојале су многе организације које су биле везане за Усташе и муслиманске организације, а које су имале подршку од стране терористичке организације Муслиманска браћа, која је основана пред Други светски рат, на територији Босне. Организација која је предњачила била је Млади муслимани. „Млади муслимани, организација која је заговарала очување исламског идентитета и ислам као начин живота“.²⁷

Велики број екстремних исламистичких терориста је све већи у југоисточном делу Европе, понајвише на просторима бивше СФРЈ. Један од главних разлога може се навести „експанзивно присуство придошлица из такозваних „критичних“ исламских земаља“.²⁸ Највише насељени градови са новим придошлицама су Сарајево, Санџак и Косовска Митровица. Почетак њиховог насељавање био је почетком 90-их година 20. века на подручју Босне и Херцеговине, где је велики број муџахедина долазило из исламских држава како би помагали муслиманском становништву у рату против Срба. То је био њихов почетни циљ, али крајњи циљ је био много другачији. Највећу помоћ исламски терористи на Балкану су имали од Бошњака и Албанаца.

Данас, тероризам је највише заступљен на Косову и Метохији, или такозваној самопрокламованој „Републици Косово“, као и у Рашкој области. Многе организације се поред политике баве и организованим криминалним радњама, јер су приходи који долазе из ових извора велики и још у томе помаже и тероризам, који са криминалом и политиком чини врло уносан бизнис. Свака терористичка активност захтева добро организоване мреже које имају добро разрађен план, и као таква све више функционише као добро организована криминална група. Многе организације зависе и од добротворних организација, јер уз помоћ њих прикривају своје токове новца али и обезбеђују средства која су им неопходна за остваривање планова: обуке, опремања терориста, наоружања, итд.

Терористичке организације у Босни и Херцеговини

После завршетка Балканских ратова и повлачења Турака са Балкана, муслимански свет је ослабио али то је било само на кратко. Двадесети век доноси велике промене за ислам и за цео муслимански свет. Сва дешавања која су пратила свет нису заобишла ни Балкан. Промене су оставиле највећи утицај на Босну и Херцеговину и Косово и Метохију, а све је долазило од стране Саудијске Арабије, Ирана али и Турске, која је у 20. веку постала једна од најмоћнијих држава на свету. И по броју становника и у војном погледу.

Турска је оставила дубоко своје корене на Балкану, на који и данас сматра да има прво, односно да свој утицај и даље шири где је некада било Османско царство, а у земљама у којима живе муслимани. У једном од говора које је одржао тадашњи министар иностраних послова Турске Ахмет Довутоглу може се приметити који је крајњи циљ: „Османски векови Балкана су успешна прича. Сада је треба обновити. Анадолија припада вама, наша браћо и сестре. И ми смо сигурни да је Са-

²⁷ Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 164.

²⁸ Симеуновић, Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009. стр. 24.

рајево наше. Ми ћемо реинтегрисати Балкански регион. За нас територијални интегритет Босне и Херцеговине једнако је важан као и територијални интегритет Турске. За Турску је безбедност Сарајева једнако важна као и безбедност и просперитет Истамбула.“²⁹

Босна на почетку 20. века

Тридесетих година 20. века, у периоду између два светска рата, у Босни се јавља група радикалних исламиста пуних ентузијазма и енергије и без великог искуства који су почели да прихватају идеје које су заступала Муслиманска браћа из Египта. Још тада је почела да јача идеја о стварању независне земље Босне у којој би живели чисти муслимани. Постављало се питање како и на који начин је најбоље да се земља очисти од „неверника“ и одговори су убрзо почели да пристижу. Група је званично основана 1941. године, пред почетак Другог светског рата, и названа је Млади муслимани и „прихватили су изјаву отоманског великог везира Саид-паше Халима из 1917. године о томе да је отаџбина муслимана свуда где влада шеријат“.³⁰

То је био сам зачетак Младих муслимана, чији ће се утицај осетити пола века касније. Током Другог светског рата муслимани у Босни су били у сарадњи са нацистима, јер су желели да створе своју аутономију у централном делу Босне. Прва незадовољства која Младим муслиманима нису одговарала појавила су се је још током рата. Један од примера јесте у току приказивања филма у којем су били Италијани и Турци, и где се замерило да није добро приказано клањање, и сам чин молитве. Међу побуњеницима је био и Алија Изетбеговић, младомуслиман, са још неколико својих пријатеља. Изазвали су велике немуре тако да је убрзо прекинуто даље приказивање филма. Када се рат ближио крају и пораз фашиста био близу, комунисти су вршили принудну мобилизацију многих муслимана, а међу њима је био и Алија Изетбеговић, који од својих начела и даље није одступао иако је био међу комунистима.

Јачање Муслимана на простору бивше Југославије је било само веће. Духовни живот и култура муслимана у Босни и Херцеговини је била на доста већем нивоу него у другим деловима Балкана. После Другог светског рата биле су наметнуте многе забране везане за ислам и њихове обичаје. Многи муслимани су прихватили новине, жене су биле ослобођене ношења фереџа, укинуте су биле муслиманске школе, али је постојала група муслимана која се није слагала са новинама које су дошле са комунистима. То су били припадници Младих муслимана, који су били хапшени или који су побегли из земље.

Један од уступака који је дат муслиманима у том периоду јесте часопис „*Муџахид*“³¹ чији је уредник био Алија Изетбеговић. Тајно је сарађивао са Муслиманском браћом, снабдевао своје присталице са књигама у којима се проповедао џихад и

²⁹ Танасковић, Д.: *Неоосманизам*, Службени Гласник, Београд, 2010, стр. 45.

³⁰ Колман, Е.: *Џихад Ал Каиде у Европи – Авганско-босанска мрежа*, Алтера, Београд, 2006, стр. 28.

³¹ „Свети ратник“ – први број часописа који је исказивао још у то време панисламистичке ставове и позивао на џихад, износио дуге цитате из Курана. Видети: Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 33.

позивање у свети рат против неверника. 1969. године муслимани су званично проглашени једним од народа Југославије и добили су своју етничку припадност. Није постојала забрана за путовања и њихово дошколовавање.

Потпуна слобода учења, усавршавања, ширења конаката, итд. Ширење покрета највеће је било на подручју Средње Босне. Најпознатија, и међу првима, је била организација Активна исламска омладина, чије је седиште било у Зеници. Седишта су отварали и по другим градовима широм Босне. Временом, су у Босни муслимани постајали најбројнији у том делу Југославије. Све јаче су почели да се јављају заговорници који су истицали јачање муслимана и стварање независне републике Босне и Херцеговине, а највећи замах је покрет узео осамдесетих година 20. века. Стварањем организације са собом су носили циљ који су започели да остварују током грађанског рата, а који су наставили и после њега, а то је исламско буђење и стварање исламске државе на територији Босне и Херцеговине, а све по узору и великом утицају Саудијске Арабије.

Ова организација је све више јачала, свој утицај је преносила преко разних медија и пропагандних материјала, књига, свештенства. Са одређеним новчаним сумама у послератном периоду поткупљивали су народ да носе браде, а жене исламске мараме.

Веза између босанских исламиста и исламиста у Египту и другим арапским земљама је постајала све јача, а сарадња са Муслиманском браћом је била на све већем нивоу. Пријатељство између Алије Изетбеговића и Фатиха ал Хасанеина³² ће бити велика прекретница за даља политичка дешавања током деведесетих година. Репутација Алије Изетбеговића међу исламским земљама, и муслиманима уопште, је расла уз његово проглашење *Исламске декларације*.³³

Џихад у Босни

Крајем осамдесетих година 20. века Алија Изетбеговић оснива своју политичку партију, под називом Странка демократске акције – СДА. Своју кампању је започињао по мањим местима у Босни, а место одржавања скупова било је најчешће по џамијама и где је становништво било више религиозно а ислам остао дубоко у коренима. Мешовити бракови су били ретки у тим пределима у односу на веће градове. Ширење исламског радикализма узело је маха почетком грађанског рата у Босни и Херцеговини, велики допринос је био у званичним донацијама из других исламских земаља. Прихватање нових идеја и исламског учења се све више ширило, где су неслагања између традиционалног исламског учења и, са друге стране, радикалног исламског учења била је све мања.

³² Пореклом из Судана, као студент је боравио у Сарајеву од 1964. године и у Југославији је боравио још двадесетак година, ширио исламистичке идеје и јачао везу са Муслиманском браћом из Египта. Видети: Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 37.

³³ Необјављени манифест Алије Изетбеговића, који је кружио као самиздат међу муслиманима у Босни и другим исламским земљама са истим ставовима и интересима; Званично објављен 1990. године са циљем „стварање јединствене исламске заједнице од Марока до Индонезије“ и да „Муслимани могу гинути само са именом Аллаха и у славу ислама,“ Видети: Исто, стр. 38-41.

Помоћ и подршка Босни и Херцеговини је пристизала са више страна. Велике донације су биле присутне од стране Саудијске Арабије и многих других исламских земаља, које су после избијања грађанског рата помагали муслиманима, а наметали свој циљ који ће избити у први план крајем деведесетих година 20. века. Помоћ је била присутна и од стране Западних земаља, за које се сматра да је „толеранција, чак и подстицање, које су Западне земље показале према присуству и деловању радикалних исламиста на Балкану, пре свега у Босни и Херцеговини, представља-ле једну од највећих грешака савременог доба“.³⁴

Почетак грађанског рата у СФРЈ донео је и нова верска учења, а то је вехаби-зам, који се све више ширио почетком распада земље и давао подршку муслимани-ма који су живели ван арапских земаља да се боре за бољи статус у земљи где су мањина, позивајући на сукобе и насиље. Идеје су ширили студенти који су се после завршетка свог школовања у Саудијској Арабији враћали у Босну. Повећавао се број џамија, верских школа, исламских центара и спортских клубова у којима су се развијале борилачке вештине. „Основане су и банке под исламистичким утицајем, једна од њих је и ББИ банка чији оснивач је Исламска банка за обнову и развој из Саудијске Арабије, и БИО Банка.“³⁵ Број хуманитарних организација се све више повећавао, а мреже су биле добро повезане преко многих европских земаља.

Током грађанског рата на просторима бивше Југославије (1992-1995) у Босну и Херцеговини је дошло неколико хиљада „добровољаца“ из исламских земаља, познатијих као „муџахедини“ који су после велике победе у Авганистану против Со-вјетског Савеза, били обучени и спремни за одбрану муслиманског народа. Босну су видели као своју следећу станицу, односно прилику коју је сам Алах отворио, али и као погодно тло за оне који нису могли да се врате у Пакистан.

Многи су боравили легално, склапали бракове са држављанкама из БиХ али многи су били и по нелегалним основама. Утицај исламских екстремиста је био све јачи на просторима Босне и Херцеговине, многи су их гледали као велике хероје. Помоћ је стизала у новцу, помагали су женама и сирочићима, збрињавали избеглице али су помагали и у борбама, у џихаду. Али главни циљ је био да на подручју Босне и Херцеговине буде што већи број кампова за обуку будућих муџахедина.

Њихово финансирање било је путем хуманитарних организација, а циљ је био и да се успоставе добри послови како би се прикрио прави траг у пословању истих, и на тај начин се помагала Ал Каида и развој њене мреже, како би лакше спроводила акције против својих непријатеља, а то су пре свих биле САД. Њеним члановима је омогућено и да се „облаче и понашају као Западњаци како би прикрили своје присуство и помешали се“.³⁶ Један од познатих бораца из авганистанског џихада је био „шеик анвар Анвар Шабан“³⁷ који је постао и познати имам у Милану. Број искусних и водећих личности је пристизао у Босну који су обучавали све већи број муџахедина.

³⁴ Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 163.

³⁵ Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 177.

³⁶ Колман, Е.: *Џихад Ал Каиде у Европи – Авганско-босанска мрежа*, Алтерс, Београд, 2006, стр. 25.

³⁷ Своје следбенике је убеђивао да иду у смрт за одбрану ислама, и отворио је главни исламски центар у Милану и одатле успешно ширио своје идеје. Развио је главну арапско-авганистанску мрежу и цела јужна Европа, где је укључен и Балкан. Предводио је прву квази званичну делегацију која је дошла у Босну. Он је подучавао, борио се и инспирисао борце. Видети: Исто, стр. 27-28.

Мрежа муџахедина је била врло разграната, као и њихова подршка. Још једна личност која је била присутна у Босни почетком рата, и који је био десна рука бин Ладена, био је Ајманом ал Завахириј, који је често боравио у Босни и у камповима где се вршила обука муџахедина, сарађивао са високим функционерима у Босни и своје задатке обављао преко „хуманитарних“ организација. Од водећих бораца за џихад је био и Фатиха ал Хасанеина, који је пружао велику помоћ у Босни и Херцеговини. Као оснивач ТWPA обезбеђивао је помоћ у наоружању, новцу и борцима за џихад. Главни центри за обуку су били у Зеници и у мањем месту у околини Травника. Друго питање је долазило на ред, а то је набавка наоружања и другог војног материјала која је била неопходна у оружаном борби за џихад.

Новчана подршка која је била потребна долазила је највише из Египта, Саудијске Арабије, Ирана и великог броја финансијера који су лично помагали својим породичним богатством. Поред држава које су помагале финансирање терориста на Балкану, важно место заузима и организовани криминал, који је у пракси често повезан са финансирањем тероризма и терориста. До новчаних средстава долази се најбрже шверцом оружја и наркотика. Припадници Ал Каиде су велике количине новца стицали путем продаје дроге, пре свега кокаина,³⁸ широм света, и тај новац тако нелегално стечен слали су у, најчешће своје, банке.

Новац у овом делу долази у фазу „прања“ новца односно убацивања у легалне токове, и потом се шаље на рачуне „хуманитарних“ организација које су имале своје мреже у скоро свим деловима света. Тај новац који се налази на рачунима троши се у хуманитарне сврхе, прилоге и шаље као помоћ другим организацијама.

Већ смо навели које су све организације биле спонзори исламских терористичких организација које су деловале највише у Босни и Херцеговини, а које су служиле као параван за пренос наоружања који је био потребан током рата, као и пренос лекова и друге хуманитарне помоћи. Борба коју су водили заједно са босанским муслиманима била је инспирисана и независношћу те земље, као прве слободне муслиманске земље у хришћанској „неверничкој“ Европи.

ТWPA под вођством Ал Хасанеина је била у блиској вези са Сарајевом, али седиште су имали у Загребу. Бројни функционери из Босне су се налазили на високим функцијама у овој организацији, као што је и Ал Хасанеин имао високу позицију у СДА. Веће суме новца су још пристизале пред сам почетак рата и из Беча, из Ерсте банке у којој је био отворен рачун. „Главни рачун у Ерсте банци (бр. 51364470) надгледао је комитет од пет чланова који су имали приступ рачуну: Ал Хасанеин и четворица чврстих присталица СДА“.³⁹ Тако да је организација ТWPA имала више новца него оног којим је у Босни располагала сама њихова Влада. Тек након рата

³⁸ Интересантно је да су Совјети заправо напали Авганистан како би уништили поља коке која су обезбеђивали Талибани и са којом су САД покривале тржиште огромног СССР-а. Рат који су неколико деценија касније водиле САД против Талибана у Авганистану под изговором „светског сукоба против тероризма“, након напада 11.09.2001. године на Њујорк и Вашингтон, био је заправо рат за највећа поља коке у Авганистану која су потпуно преузела локална племена у гудурама централне Азије. Након интервенције оружаних и плаћеничких снага из САД, та поља и дистрибуцију наркотика са њих обезбеђивали су лично маринци ОС САД.

³⁹ Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 125

дошло се до извештаја који говоре да је ТWPA у уској вези са бин Ладеном служила као организација која је са својим главним центрима у Бечу и Загребу координирала са финансијама које су се користиле за финансирање исламских ратника, циља и тероризма.

Оснивач ТWPA Ал Хасанеин се држао своје идеологије и јачања радикалног ислама у Босни. У својим широким мрежама са Ал Каидом заједно су остваривали циљ, Саудијци су донације користили за све што је било потребно за ширење циља, прикупљање личних исправа за оне који су пристизали у помоћ и њихову обуку, док се ТWPA највише бавила набавком оружја. Ал Хасанеин је током рата јасно изнео свој став: „Босна мора на крају бити муслиманска јер, ако се то не догоди, свети рат неће имати никаквог смисла и биће вођен узалуд“.⁴⁰

Ратници који су пристизали у Босну, регрутовани су из Беча и Италије, на њих је босанско становништво гледало као помоћ на којој су они били веома захвални. Док су многи муџахедини на локално становништво гледали као на грешне муслимане, који су били приклоњени Западним обичајима, али су им давали прилику, ширили учења и исправности које носи ислам. Стваране су елитне јединице светих ратника које су водиле при војсци на страни Босне, односно Бошњака. Једна од најелитнијих је била Ел Муџахид.⁴¹ и Ханџар дивизија.⁴² Босна је била место које је послужило за добар почетак успостављања циљадске мреже на Балкану и стварање чисте муслиманске Босне са које ће се и после рата ширити генерације исламиста, фанатичних ратника, из које ће се планирати даље акције у будућности по Европи и целом свету.

САД су пружале подршку муџахединима, јер су били корисни у борби против Срба, али праву опасност нису увидели, због чега касније неће моћи лако ни да успоставе контролу над њима. Мудрост исламских екстремиста је била у томе да су вешто користили пропагандне кампање које су водили о Сарајеву у САД. Регистроване добротворне организације које су постојале у САД представљале су добар параван, где су на водећим позицијама имали истакнуте муслимане из Палестине и других исламских земаља, који су играли двоструку игру, сарађивали са америчком политичком сценом, кокетирали са Западним медијима и помагали босанским муслиманима.

Једна од најпознатијих организација, чије је седиште било у САД, је Организација за помоћ Ал Кифах⁴³. Међународна исламска организација за помоћ (ИИРО) и

⁴⁰ Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног циља*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 128.

⁴¹ Створена од стране ТWPA, у свом саставу је већином имала стране борце, и њен циљ је био војни, политички и идеолошки као и ширење радикалног ислама борбом али и пропагандом. Видео снимцима које су снимали, најчешће су то била клања са којима су се највише поносили. Били су најбруталнији ратници од свих јединица. Видети: Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног циља*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 137-139.

⁴² Била је под вођством сарајевског Генералштаба И у свом саставу је имала авганистанске циљадисте и муџахедине са КиМ. Видети: Исто, стр. 140.

⁴³ У преводу значи Борба, њен вођа је био Омар Абдел Рахман, који је био одговоран за напад на Светски трговински центар у Њујорку 1993. године. Био је „духовни вођа“ Исламске групе Ал Китах и обезбеђивао је оружје и људство у Авганистану, а касније су преусмерени на Балкан. Канцеларија је била смештена у Загребу, одакле се помагало ратницима у Босни, а финансије су стизале директно од стране Осама Бин Ладена. Видети: Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Ал Каида и успон глобалног циља*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 102-103.

Муслиманска светска лига (МВЛ) су биле велики покретачки џихада у Босни, покривале развијене мреже хуманитарних организација, и блиске везе са муслиманском владом и СДА, где су им помагали војно и политички. Имали су своје канцеларије по целом свету, где су почетком деведесетих година 20. века велике количине новца донирали у Босну. У Сарајеву се налазило и седиште „Високе комисије за помоћ Босни“.⁴⁴ Са закашњењем је од стране Западних земаља почело сузбијање деловања страних исламиста на територији Босне и Херцеговине. До тог значајног преокрета је дошло тек после 11. септембра 2001. године и терористичког акта који је изведен на територији САД. Босна и Херцеговина постаје једно од главних упоришта исламских терориста, а чине је претежно домаћи становници који су нове идеје попримили током рата. После рата су имали велику помоћ и од Западних сила како би добили своју независност, али уз то је дошао и велики агресивни активизам који су Западне земље превиделе.

„Истражни органи ФБИ-а су преко истраге једне хуманитарне организације у Босни и Херцеговини пронашли списак Ал Каиде, са именима пословних људи из Саудијске Арабије:

1. Халид бин Махфуз, банкар
2. Салих Абдулах Камел, банкар
3. Абдулах Сулејман ал Рајхи, предузетник
4. Абел Абдул Џилили Батерје, предузетник
5. Мохамед Хусеин ал Амуди, предузетник
6. Ва Ел Хамзи Џулијдан, предузетник
7. Јасин ал Кади, предузетник.⁴⁵

Крај рата у Босни и Херцеговини донео је велики број обучених „светих ратника“, а помоћ Изетбеговићу била је у износу од преко пет милијарди долара, што говори да је утицај Осама бин Ладена и његових организација био велики. Али политика Запада није била благонаклона према муџахединима, тако да су морали да се исељавају из Босне, иако су имали подршку Алије Изетбеговића и његове политичке странке. Под притиском САД, њихов број се све више смањивао али није нестао. Многи су остали јер су добили и легалне папире, па су на тај начин своје базе и даље одржавали активним. Остатак се иселио у Чеченију, Ирак али и на Косово и Метохију.

Пут којим су ишли, односно насељаван је простор „зелене трансферзале“,⁴⁶ која је била најпогоднија територија за исламске борце који су боравили у Босни током рата, и који су били спремни за нове борбе које су се крајем деведесетих година 20. века одвијале на Косову и Метохији, као и прилику за ширење радикализације ислама, не само на Косово и Метохији и Босни и Херцеговини, него и у Македонији, Црној Гори и јужној Србији.

⁴⁴ Основана од стране Саудијаца 1993. године, која је координирала добротворне активности у Босни, око 400 милиона долара је поделила као „помоћ“. Видети: Исто, стр. 109.

⁴⁵ Трифуновић, Д.: *Нови облици тероризма у Босни и Херцеговини*, Докторска дисертација, Факултет безбедности, Београд, 2007, стр. 209.

⁴⁶ Заузима простор од Турске преко Балкана према западу и завршава се негде у западној Херцеговини и раскида карике неверничког фронта на Балкану и победнички наставља пут ка Европи. Видети: Таснаковић, Д.: *Ислам и ми*, Партедон, Београд, 2002, стр. 276.

Терористичке организације на Косову и Метохији

Тероризам на Косову и Метохији развија се данас све више, али његови почеци датирају још с почетком 20. века, после ослобађања од Турака. Велики део албанског становништва је примио ислам као своју веру још за време Турака и тако остварио повлашћени положај у односу на Србе. А после њиховог пораза албанско становништво је и даље наставило са насиљем према Србима. Важан историјски догађај из 1878. године јесте документ Призренске лиге, који је настао са циљем да се врши континуирано и систематизовано насиље над хришћанским становништвом. Оснивач лиге је била Турска која је била одређена и Статутом и која се противила ширењу утицаја хришћана на Балкану. Нису признавали ни једну другу власт и осуђивали су оне који су им се противили. Албанско становништво је желело кроз Лигу да дође до остварења својих циљева, а то је да се створи албанска аутономија. Они су за свој центар одредили град Призрен, по коме је и названа лига, и њихов програм је био стварање Велике Албаније где би једино становништво било албанско а под територије које су узимали за свој план нашли су се простори који су обухватили северозападну Грчку, западну Македонију, јужну Србију, Косово и Метохију, део Рашке области и Црну Гору.

Убрзо је Призренска лига нестала, јер су Турци осетили да албанско становништво не ради за њихов интерес и да они теже за стварањем своје аутономије. Побуне албанског становништва су биле честе, и током Првог светског рата, где су били на страни Аустро-Угарске. Побуну су најчешће дизали бивши припадници турске власти, односно Албанци. Између два светска рата буне су биле честе, уз помоћ терористичких банди. Током Другог светског рата, на страни Албаније био је Мусолини, када је поново заживела идеја о Великој Албанији.

Друга Призренска лига је била одржана 1943. године и имали су и подршку нациста који су им помагали у насиљу против неалбанског становништва, и још је био израженији елемент верског фанатизма. Број верских екстремиста је био све већи а екстремизам све јачи. Ислам је био све више заступљен и изражен, где се од Албанаца тражило да заклетву полагају користећи Куран, да се моле пет пута дневно, и да се одазову позиву у борбу против неверника, односно оних који нису били за ислам.

Трећа Призренска лига је била основана 1946. године у Америци и даље са истом идејом стварања Велике Албаније, од које све до данас нису одустали. Као повољан моменат су видели почетак распада бивше СФРЈ. Од свог циља нису одустајали а добили су и подршку и од стране исламских земаља.

На путу остварења овог циља међу првим организацијама употребљена је тзв. „Ослободилачка војска Косова“, познатија као ОВК која је основана 1994. године и постојала је све до 1999. године. Један од идејних твораца долазио је из Саудијске Арабије и био је то Мухамед Завахари, брат једног од идеолога Ал Каиде, Ајман Ал Завахарија. Такође, једна од водећих личности ове организације су били Хашим Тачи и Адем Јашари. „Постоје подаци о састанку који је одржан 1995. године у Албанији на којем је поред Хашима Тачија, Рамуша Харадинаја, вођа терористичке организације ОВК присуствовао и Осам бин Ладен, у циљу успостављања Ал Каидиних ћелија на простору Косово и Метохије“.⁴⁷

⁴⁷ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М.: *Тероризам и вехабизам*, Филип Вишњић, Београд, 2011, стр. 219.

ОВК је била и део муџахединске исламистичке организације Абу Бекир Сидик, чији је оснивач био Екрем Авдија. Који се школовао у Саудијској Арабији, а који после завршетка студија долази у Босну где завршава обуке везане за коришћење наоружања и опреме у борбеним акцијама. После тога одлази у Косовску Митровицу где ствара Биро за исламски позив за Косово, шири идеје о вехабизму, врши обуку младих муџахедина која се одржавала не изолованим местима где је прилаз био отежан, како не би привлачили пажњу.

ОВК је после НАТО бомбардовања СР Југославије, под притиском Запада, само преименована у „Косовски заштитни корпус – КЗК“. Формирана је убрзо и нова организација „ОВПМБ – Ослободилачка војска Прешева, Медвеђе и Бујановца“. Њен састав је остао не промењен, а чинили су га борци који су долазили из исламских земаља. Албанци и становништво на Косову и Метохији су увидели да финансирање политичког насиља путем дроге представља најлакши пут ка реализацији плана и стварања Велике Албаније.

Многи експерти за наркоманију и трговину наркотицима ову тзв. државу назвали су „Хероинска република“. „Ако је Авганистан данас земља мака и коке, Колумбија земља хероина, онда је Албанија и „Косово“ земља канабиса⁴⁸. Не само због производње, већ далеко више због трговине овом врстом дроге“.⁴⁹ Поред трговине дрогом, заступљена је и трговина оружјем, продаја људских органа, проституција, шверц нафте, меса и цигарета.

Срби су протерани са својих огњишта и њихове куће и целокупна имовина са Косова и Метохије је откупљивана под присилом по нереално високим ценама новцем стеченим криминалним активностима. Развој криминала додатно је појачан почетком деведесетих година 20. века када су формиране многе паравојне формације, које су своје финансирање оствариле путем криминала, најпре трговином дроге и оружја у који су били укључени и њихови држављани који су живели у дијаспори, а све у циљу независности Косова и Метохије и остваривања главног идејног пројекта Велике Албаније.

Албанска нарко мафија се брзо ширила по Европи и свету, и од свог профита финансирала је сепаратистички покрет ОВК. Крајем деведесетих година 20. века Албанци постају савезници са САД. Уска је била повезаност између политике и организованог криминала, јер многи политички функционери су били водећи финансијери терористичких организација или су били носиоци истих. Међу њима најпознатији су били Хашим Тачи и Рамуш Харадинај, који су били припадници ОВК и умешани у њене терористичке активности. Крајем 1999. године формирана је нова терористичка организација „АНА – Албанска национална армија“.

АНА – је тајна терористичка организација и чине је „пси рата“, професионалци који живе од рата и крвопролића. Они су спремни да жртвују своје животе и животе својих породица, и не презају да ли ће и колико невиних жртава бити последица њихови терористичких аката. Сурова убиства су њихов „заштитни знак“, како би се на тај на-

⁴⁸ Село Лазарат у Албанији је одређено од стране међународних полицијских снага – Интерпола, као простор са највећом производњом марихуане на свету. Познат је случај упада албанске полиције у ово село, након чега је неколико месеци било уздрмано тржиште овог наркотика у Европи, а његова цена је у том периоду била и до двадесет пута већа.

⁴⁹ Симеуновић Д., *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 232.

чин заплашило српско и албанско становништво. АНА је узимала велике суме новца како би пружала „заштиту“ приликом обављања многих криминалних радњи. У њој се налази 8 инструктора за тероризам из Ал каиде који су на Косово и Метохију дошли из БиХ и из АЛ Исламије, који су у Приштину дошли из Алжира. АНА је најстарија терористичка организација која се бави организованим политичким насиљем и организованим криминалом. АНА служи за дестабилизацију Балкана и читавог југа Европе и у сарадњи је са неким Западним земљама Европе. АНА данас НАТО користи за политичке, дипломатске и војне манипулације на Косову и Метохији и Балкану. Албанци желе Велику Албанију и за то имају подршку САД. За узврат албански лоби широм света финансира подршку владајуће стране у Западним земљама Европе, НАТО и САД. Њихову наклоност добијају како би лакше дошли до свог циља, али опасност која се показује данас и која ће бити изражена и у блиској будућности САД тек сада увиђају. Чињеница је да су албански емигранти, који живе у САД, умешани и у терористичке акције које су усмерене против америчких војника, а све уз „самоникли“ тероризам. Ипак је чврста вера у ислам, и неки нови интереси, надјачала захвалност коју имају према Западу као већ помало истрошеном савезнику, и као и свако пријатељство из интереса, трајало је колико и сам интерес.

Сада им је мета Запад, а Балкан им је само база одакле крећу у напад, иако ће, сасвим је већ извесно, доћи и дан када ће и по Косову и Метохији почети нападати све што је „Западно“. Србију сматрају пораженом, али то не значи да ће је поштеде-ти.⁵⁰ Велики је број Албанаца који живе у САД и пружају велику помоћ, многи добровољно донирају новац, али многима је и силом наметнута обавеза да помажу тероризам на Косову и Метохији. Једна од познатих фондација која је основана у Немачкој, и своје филијале има у многим земљама у Европи и САД, јесте „Домовина зове“. Она се бави прикупљањем новца за оружје, обуку и образовање. Повезаност албанских емиграната је на виском нивоу, и велико поверење влада међу њима, чему у прилог говори и сама чињеница да за пренос новца најчешће користе курире.

За ширење исламистичког тероризма улаже се доста новца који долази из Ирана, који финансирају Хезболах и Хамас. Постоји велика сарадња између Ал Каиде и Хезболаха где се организују тренинзи за нове чланове. Од Хезболаха је Ал Каида научила да организује своју стратегију и вештину чекања која некад може да траје и годинама.

Косово и Метохија је означена као потенцијално подручје за регрутовање исламских екстремиста чему посебно погодује мноштво младих муслимана који су без економских шанси. Као примарни центар исламског екстремизма наведен је Призрен. У анализи су идентификоване исламске невладине организације које су повезане са екстремистима који су активни на Космету. Ширење исламског учења и вехабизма је све јаче од краја двадесетог века. Прилику за то су добијали, и вешто користили, током грађанског рата у Босни и Херцеговини, и 1999. године после НАТО агресије на СР Југославију. „Тако је председник исламске заједнице Косова Реџеп Боја, 10. јуна 1998. године приликом одржавања заједничке молитве преко разгласног уређаја џамије у центру Приштине јавно позвао Албанце на џихад и општи устанак против Срба.“⁵¹

⁵⁰ Симеуновић, Д.: *Тероризам – општи део*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 233.

⁵¹ Исто, стр. 216.

Главни канал за стварање исламске терористичке мреже на Балкану биле су арапске „хуманитарне“ организације, у чему је Саудијски хуманитарни комитет био „мајка“ свим осталим арапским организацијама које су само параван за терористичке групе и њихово финансирање. Велика подршка је долазила од споменутих организација од којих су имали велику финансијску помоћ, али и знање од младих студената који су долазили обучени са исламских универзитета из арапских земљама. Радикални исламисти вешто користе документа и службена возила тих „хуманитарних“ организација, које се, поред хуманитарне помоћи, обавезно баве и религиозним просвећивањем.

Исламски екстремизам, вехабизам, велики број исламских терориста и муџахедина је једна од главних карактеристика када говоримо о Косову и Метохији. Исламске, тзв. „хуманитарне“ организације, које граде џамије, болнице, стипендирају младе Албанце и помажу сирочиће, имају документовану повезаност са екстремистичким и терористичким организацијама попут Египатског исламског цихада и Ал Каиде, као и са Либаном и Ираном.

Исламске невладине организације активно покушавају да радикализују становништво, и могу да буду успешне у раду са омладином. Створене су јаке базе исламског цихада и тероризма, а са тим чињеницама долази се и до главног циља, а то је независност јужне српске покрајине.

Добротворне организације интензивно су се шириле. Велики новац се улагао у образовање, број школа је био све већи. Исламски универзитет у Каиру, главном граду Египта, је најактивније место за регрутовање студената. Када су исламске невладине организације дошле на Балкан оне су се једноставно повезале са свршеним студентима исламских студија. Али све већи број тих добротворних организација је имао изражен јак политички утицај.

Неке од најпознатијих организација на Косову и Метохији које промовишу верски екстремизам су:

1. Призренска омладина
2. Студентски исламски фронт
3. Албанска омладина за Косово
4. Удружена помоћ за Косово
5. Фондација за глобалну помоћ
6. Светска скупштина муслиманске омладине
7. Међународна исламска организација за помоћ
8. Фондација Ал Харамеин.⁵²

Слободно се може рећи да је Косово највећи „резервоар“ потенцијалних војника цихада, а Ал Каида улаже огроман новац за њихово придобијање. Војска цихада убрзано се наоружава модерним оружјем, а одабрани млади регрути шаљу у приватне школе летења, нарочито у Чешкој и Бугарској. Регрутни центри налазе се у стотинама новоподигнутих џамија на Косову и Метохији, у Босни и Херцеговини, Македонији и Албанији, чију изградњу и свештенике-имаме финансирају арапске земље.

Терористичка мрежа је на Космету стекла огромну оперативну моћ. Ал Каида је изузетно заинтересована за ову област, јер су исламске породице велике а тинеј-

⁵² Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 207.

цери чине скоро половину популације, што представља погодан простор за регрутовање младих муџахедина. На Косову и Метохији, арапске хуманитарне организације пружају помоћ становницима неког села само под условом да ту изграде и џамију. Добијају се наређења од саудијске обавештајне службе а проповедници су најчешће и војни инструктори. То су ирански и ирачки официри као и ветерани Ал Каиде који су се борили у Авганистану.

Џамије привлаче младиће од 15 до 16 година. Најбољи ученици, када напуне 17 година примају се у тајну квазивојну организацију. Поред верске наставе имају и војну обуку из области урбаног ратовања, оружаних система, руковања експлозивним средствима и борбе у ноћним условима. Након два месеца, млади муџахедини добијају фиксну плату од 500 до 700 долара, а после три месеца задужују униформу и лично оружје које носе кући и држе га скривеног док не добију наређење и инструкције да крену у акције.

Албанци су постепено усвајали нове обичаје, почев од обавезне молитве пет пута дневно. С новим џамијама стигли су и нови проповедници који су се и понашањем и изгледом разликовали од староседелаца. Саудијци, на све начине, посебно на часовима веронауке, промовишу своју веру – вехабизам.

Исламски екстремисти који су дошли са Блиског и Средњег истока преко разних невладиних хуманитарних организација су плански изграђивали своју мрежу у Македонији и на Космету. Истраживања су показала да је све било припремљено унапред у религијским школама у које су послати да стекну верско образовање млади Албанци из Македоније и са Космета.

На Космету су најактивније биле у Призрену и Пећи јер је тамо било највише студената који су студије завршили на Средњем истоку. Пећка група је веома радикална и преузела је практиковање ислама од најфанатичнијих муслиманских група. У почетку је циљ тих исламских организација био да примене нови начин практиковања ислама на Балкану. Нови проповедници су проповедали да је практиковање ислама на подручју Космета нечисто и да не ваља.

У почетку то није деловало опасно, али када су нови проповедници почели да доводе у питање ауторитет Косовске исламске заједнице и подстичу вернике на побуну против ње, настао је проблем. Нови проповедници су почели да проповедају да је национални циљ лажан а да је религиозан циљ прави.

Косовска исламска заједница је успела да стави под контролу ситуацију у већини старих џамија. Међутим, исламске невладине организације су изградиле нове џамије у којима су исламски екстремисти несметано деловали и проповедали радикални ислам, посебно вехабизам, а над којима Косовска исламска заједница нема никакав утицај. Верске васпитне установе служе за упознавање младих муслиманских кадрова са идеологијом милитантног ислама, али и као канали за убацивање терориста или за снабдевање.

За разумевање приче о исламској екстремистичкој и терористичкој мрежи на Космету, од посебног значаја су бројне регистроване и нерегистроване исламске невладине организације које су активне на Космету, а нарочито оне под чијим окриљем делују исламски екстремисти и терористи.

Те организације представљају носећу базу деловања Ал Каиде на Косову и Метохији. Водећа од свих арапских невладиних организација за ширење исламског фунда-

ментализма, екстремизма и тероризма је Саудијски комитет здружене помоћи чије је седиште у Ријаду, у Саудијској Арабији, а главна канцеларија на Космету у Приштини. „Један од доказа повезаности албанских терористичких група и Осам бин Ладена је у саопштењу Ибрахима Ругове који је 25.09. и 17. 11. 2001. године доставио редакцији Руске агенције Итар-Тас у ком је упозорио светску јавност да ОВК на подручју коју контролишу скрива базе међународних терориста и да су припадници ОВК спремни да организују терористичке акте како би подржали Осам бин Ладена, а такође су спремни за деловање на међународном нивоу.“⁵³ Анализирана Ал Каидина мрежа на Космету је веома добро организована, свакодневно се шири и регрутује нове припаднике, сигурно је уточиште и транзитно подручје за исламске екстремисте и терористе на правцу Запад – Блиски и Средњи исток, и способна је за планирање и извођење терористичких напада не само на Балкану, већ и у Европи и другим деловима света.

Утицај ислама у Албанији

Финансијска помоћ од стране Саудијске Арабије није изостала ни у Албанији. Албанија је земља која у свом саставу има већину становништва муслиманске вероисповести. Јачање и ширење ислама је забележено почетком деведесетих година 20. века, распадом СФРЈ. Велики број добровољаца из Албаније одлази да се бори у Ирак, Чеченију и Авганистан на страни исламиста. Број џамија се све више повећавао, највећи број је изграђен у северном делу Албаније. Обнова религије је све више присутна. Изградња верских школа и исламских центара се ширила и по унутрашњости Албаније, а највише се распростирало у мањим сеоским местима која су забачена и нису могла лако да се контролишу. Велики број стипендија је подељен младим Албанцима за студирање у другим исламским земљама, где су се после завршетка школовања враћали као обучени имами.

У Албанији бораве по разним основама особе арапског порекла, а основни њихов циљ јесте ширење и јачање исламизма. Велики утицај заузима и ширење вехабизма, који интензивно шири свој утицај на разне начине преко интернет сајтова, пропагандног материјала али и живе речи, јер су њихови учитељи у све већем броју и све присутнији, колико домаћи становници толико и поприличан број радикалних исламиста из Саудијске Арабије и других арапских земаља.

Иако је у Албанији присутан и утицај САД и велика подршка у финансијским оквирима, као и заштита у многим организованим криминалним делатностима, по којима је Албанија и њене добро развијене мреже позната и препознатљива, ипак се није смањио утицај ширења ислама и исламских земаља на овим просторима. Постоји и даље велики број хуманитарних организација које имају добро распрострањену мрежу, а једна од најпознатијих која је била у Албанији јесте Ал Харамеин⁵⁴ која је имала велики утицај док није укинута после терористичког напада на САД 11. септембра 2001. године.

⁵³ Мијалковски, М., Дамјанов, П.: *Тероризам албанских екстремиста*, НИЦ „Војска“, Београд, 2002, стр. 63.

⁵⁴ Фондација основана у Саудијској Арабији. Видети: Потезица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Београд, 2007, стр. 177.

Великоалбански сепаратистички покрет ослања се на средства мафијашких кланова и представљају стабилну финансијску базу свих активности у циљу стварања државе у којој би живели сви Албанци са простора Балкана. Такође регион Балкана са великим процентом корупције и криминала, представља одскочну даску за криминалне активности. Регионом југа Србије пролази и Коридор 10, који је артерија која спаја Европску Унију са Блиским и Средњим Истоком, и чини регион преплитања мафијашких интересних сфера, где је примат преузела албанска мафија. У овој области, формирано је политичко-криминално подземље чији је циљ етапно стварање „Велике Албаније“.

Утицај ислама у Црној Гори и Македонији

Као што смо могли видети, велики је број имама који су се обучавали у исламским земљама и насељавали у Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији, па је такав био случај и са БЈР Македонијом и Црном Гором. Све већи утицај је долазио почетком деведесетих година 20. века. Базе терористичких организација, које су слале даље обучене борце за ислам, су се налазиле у неким градовима, али верски утицај је био много јачи и тумачење ислама је било доста агресивније. Вехабизам је пусто велике корене. Број џамија у кратком временском периоду је достигао велику цифру. У Црној Гори утицај вехабија долази највише из правца Рашке области, односно Санџака (турски назив који су прихватили сви муслимани), па су многи који су протерани из Србије кренули у том правцу.

У Црној Гори највише су присутни у Улцињу, Бијелом Пољу, Плаву, подгоричком насељу Туза. Џамије које су већ постојале преузимане су и преуређиване и то најчешће насилним путем од имама.

У БЈР Македонији је била слична ситуација. Вехабизам има велики утицај, албански муслимани који су прихватили нова учења су бројнији, у односу на словенску мањину. Често су на овој територији забележени сукоби између Албанаца и немуслимана, у тим сукобима спаљиване су православне цркве, а муслимани су често носили, поред албанских застава, и зелене заставе које су имале обележја на арапском језику, што је јасно указивало на то да међу њима има и становника који су дошли из других муслиманских земаља, као што је Авганистан и Пакистан. Једна од најважнијих промена која је забележена јесте промена њиховог националног идентитета. „Албанци у БЈР Македонији су се постепено и све снажније окретали свом исламском идентитету, који је данас за њих значајан исто онолико колико и њихов национални идентитет.“⁵⁵

Вехабизам је један од проблема који се налази и у БЈР Македонији, и у њој се налазе имамаи са завршеним школама у Саудијској Арабији који су учења почели да шире најпре у Скопљу, где је постављен муфтија Зенан Бериша из Саудијске Арабије. На том положају је био од 2000. године до 2004. године, али и после тога његов утицај је био велики јер је имао добру сарадњу са хуманитарним организацијама у БЈР Македонији као и са другим земљама, тако да су и после њега друге муфтије наставиле сарадњу са хуманитарним организацијама из Саудијске Арабије и рад на ширењу вехабизма, како не би остали без финансијске подршке.

⁵⁵ Потежица, О.: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Филип Вишњић, Београд, 2007, стр. 201.

Закључак

Сви релевантни чиниоци светске међународне заједнице се слажу да је тероризам велика опасност савременог доба и настоје да изнађу најефикаснији начин да се предупреди опстанак и развој ове појаве и њено преливање у будућност.

Основна идеја која је подстакла на окупљање младе екстремисте може да се сведе на став да не постоји ниједан политички систем који није мање или више отворена владавина насиља, из чега је изведен закључак да на насиље треба одговорити насиљем. Тако су, донекле, на веома упечатљив начин, оживљене идеје Маркузеа и других да је „природно право“ оних који припадају потлаченима и „савладаним мањинама“ да употребе ванзаконска средства, чим законска средства нису довољна, јер су закон и ред установљени да би се штитила установљена и устоличена бирократија и хијерархија.

Гледајући у будућност, може се претпоставити да ће доћи до повећања локалних и религијских сукоба, при чему ће се ограничени сукоби трансформисати у нове ратове као метода „плаћања рачуна“. Разлози за претпоставку нарастања сукоба су нађени у чињеници да свака претња има свој настанак и корене, као и време, простор, предуслове и циљ којем тежи као коначним задовољењем и уравнотежењем. По Хантингтону сви будући сукоби ће се водити на територијама где постоји нестабилност и разлика у културама и религији, односно начину живљења и размишљања, вредносним оријентирима и симболима. Најбољи пример за то јесте Балкан: распад СФРЈ, транзиција са јединствене комунистичке идеологије на различите и супротстављене званичне религије, преклапање утицаја и интереса три велике светске религије, културе више цивилизација; православне, исламске и западне(римокатоличке и протестантске). Године које су иза нас нам то и доказују, ратовима и сукобима који су се дешавали у последњих тридесет година.

Ишчежавањем примарних енергетских ресурса (нафта, гас, угаљ, и др.), који су неопходни за одржавање наших животних потреба и умањење водених потенцијала, који су елементарни за живот, а затим и исцрпљивање обрадивог земљишта, чини незаобилазним будуће сукобе, у којима ће се ићи до крајњих граница.

Измештање државе из оквира јединог међународног субјекта безбедности и отварање простора за формирање приватних армија ради заштите интереса појединаца, корпорација па и држава и савеза, довело је до формирања „лика у огледалу“, односно противтеже у виду терористичких организација, које се финансирају из државних трезора чије интересе заступају, а никоме, попут приватних армија, пред законом не одговарају.

Међутим, кад се има у виду све што је познато о активностима терориста, и узме у обзир да су финансијери терористичких организација богати, а њихови интереси глобални, може се закључити да борба против њих неће бити ни кратка, ни лака јер модерни тероризам се користи најсавременијим достигнућима технике и технологије, и поседује развијен цео логистички систем и све друго неопходно за дуготрајну и исцрпну борбу и опстанак. Осим тога, није више у питању усамљени и изоловани терористички покрет; тероризам, као један вид насиља, данас је веома распрострањен, јаког интензитета, лако прилагодљив и његови носиоци су и појединци и организације па се као такав проширио на готово читав свет.

Литература

- [1] Б. Курмон, Д. Рибникар, *Асиметрични ратови*, НИЦ Војска, Београд 2003.
- [2] Вајт, Р., Џ., *Тероризам, Алехандри Пресс*, Београд, 2004.
- [3] Вејновић, Душко; Шикман, Миле; Радуљ, Слободан: *Друштвени аспекти тероризма*, Арт принт, Бањалука, 2006.
- [4] Global Witness, *For a Few Dollars More: How al-Qaeda Moved into the Diamond Trade*, Global Witness, London, 2003.
- [5] Галијашевић, Џевад, *Ера тероризма у Босни и Херцеговини*, Филип Вишњић, Београд, 2007.
- [6] Дрецуан, Милован: *Алахови ратници*, Дрислар партнер, Београд, 2008.
- [7] Деспотовић, Љубиша: *Политички митови и идеологија*, Каирос, Сремски Карловци, 2010.
- [8] Еспозити, Џон: *Исламска пријетња, мит или стварност*, Селсебил, Живинице, 2001.
- [9] Izetbegović, Alija: *Islamska deklaracija*, Sarajevo, 1990.
- [10] Колман, Еван: *Џихад Ал Каиде у Европи – Авганско-босанска мрежа*, Алтера, Београд, 2006.
- [11] Лопушина, Марко: *Албанска мафија*, Легенда, Чачак, 2004.
- [12] Луис, Бернард: *Криза ислама*, Чаробна књига, Београд, 2004.
- [13] Милашиновић, Радомир; Милашиновић, Срђан: *Увод у теорију конфликта*, Факултет цивилне одбране, Београд, 2004.
- [14] Margetić, Domagoj: *Islamiistički terorizam na jugu Evrope*, Margetić, Zagreb, 2006.
- [15] Мијалковић, Саша: *Национална безбедност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009.
- [16] Мијалковски, Милан: *Тероризам и организовани криминал*, Чигоја, Београд, 2010.
- [17] Мијалковски, Милан: *Злочин и заблуде албанских сепаратиста*, НИЦ Војска, Београд 1999.
- [18] Мијалковски, Милан: *Одговор тероризму*, Београд, 2005.
- [19] Мијалковски, Милан: *Тероризам*, Београд, 2004.
- [20] Мијалковски, Милан; Дамјанов, Петар: *Тероризам албанских екстремиста*, Новинско издавачки центар, Војска, Београд, 2002.
- [21] Murray W., *Strategic challenges for counterinsurgency and the global war on terrorism*, 2006.
- [22] Napoleoni, L.: *Modern Jihad „racing the dollars behind the terror networks“*, Pluto Press, London, 2003.
- [23] Потезица, Оливер: *Вехабије, између истине и предрасуда*, Филип Вишњић, Београд, 2007.
- [24] Потезица, Оливер: *Исламска република имама Хомеинија*, Филип Вишњић, Београд, 2006.
- [25] Prober, Joshua: „Accounting for Terror: Debunking the Paradigm of Inexpensive Terrorism“, *Policy Watch*, No. 1041, Washington Institute for Near East Policy, Washington DC, 2005.
- [26] Raufier, Xavier, Alain Chouet, Anne-Line Didier, Richard Labeviere: *Atlas de l'islam radical*, CNRS Editions, Paris, 2007.
- [27] Rohan Bedi, *Money Laundering – Controls and Prevention*. ISI Publications, 2004.
- [28] Сандић, Коста: *Финансирање тероризма путем прања новца*, Наука и друштво, Београд, 2011.
- [29] Симеуновић, Драган: *Тероризам*, Едиција Цримен, Београд, 2009.

- [30] Симеуновић, Драган: *Политичко насиље*, Радничка штампа, Београд, 1989.
- [31] Симеуновић, Драган: „Проблем дефинисања савременог тероризма“, *Српска политичка мисао*, вол. 15, Но. 3-4/2005.
- [32] Симеуновић, Драган: *Теорија политике*, *Наука и друштво*, Београд 2002.
- [33] Симеуновић, Драган: *Увод у политичку теорију*, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- [34] Стевановић, Обрад: *Посебности албанског тероризма на Косову и Метохији*, Докторска дисертација, Факултет безбедности, Београд, 2008.
- [35] Стојнић, Љубомир: *Основи безбедности*, Полицијска академија, Београд, 2004.
- [36] Хантингтон, Семјуел: *Сукоб цивилизација*, ЦИД, Подгорица, 2000.
- [37] Танасковић, Дарко: *Неосманизам повратак Турске на Балкан*, Службени гласник, Београд, 2010.
- [38] Танасковић, Дарко: *Ислам и ми*, Партенон, Београд, 2002.
- [39] Трифуновић, Дарко: *Нови облици тероризма у Босни и Херцеговини*, Докторска дисертација, Факултет безбедности, Београд, 2007.
- [40] Трифуновић, Дарко; Стојаковић, Горан; Врачар, Милинко: *Тероризам и вехабизам*, Филипа Вишњића, Београд, 2011.
- [41] Шиндлер, Р. Џ.: *Несвети терор – Босна, Алкаида и успон глобалног џихада*, Службени гласник, Београд, 2009.